

Bakgrunn for vedtak

Traséomlegging av 420 kV kraftledning Sima–Samnanger på Ålvikfjellet

Kvam herad i Vestland fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Statnett SF
Referanse	200700559-317
Dato	16.02.2023
Ansvarlig	Lisa Vedeld Hammer
Saksbehandler	Tanja Midtsian

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor

Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge

Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord

Kongens gate 52-54
Capitolgården
8514 NARVIK

Region Sør

Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest

Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

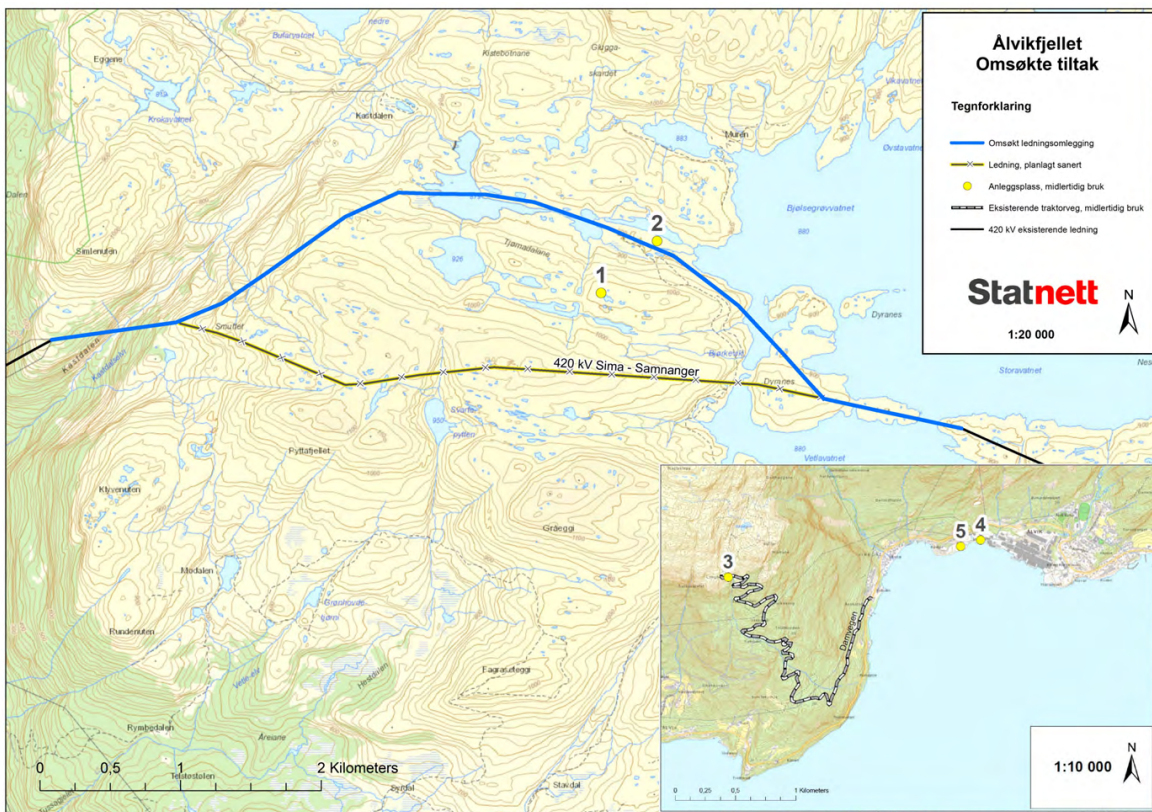
Region Øst

Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

NVE gir Statnett tillatelse til å legge om Sima–Samnanger på Ålvikfjellet

NVE gir Statnett konsesjon til å legge om traseen til eksisterende 420 kV kraftledning Sima–Samnanger på en ca. 5,5 km lang strekning mellom Bjølsegrøvvatnet og Kastdalen i Kvam herad. Statnett får samtidig tillatelse til å etablere fem anleggsområder og bruke en eksisterende vei opp til Ålvikfjellet.

Hvorfor gir NVE tillatelse til å bygge om kraftledningen?

NVE mener det er behov for å gjøre tiltak for å øke driftssikkerheten til ledningen. Den nye traseen gir anlegget bedre beskyttelse mot klimapåvirkning og dermed økt forsyningsikkerhet i regionen. Dette gir store gevinster for samfunnet, som forsvarer investeringskostnadene med omleggingen.

Etter NVEs vurdering vil traséomleggingen gi små endrede virkninger for natur, miljø og landskap, og NVE mener traseen Statnett har søkt om er den som i størst grad ivaretar forsyningsikkerheten.

Hovedpunkter i høringsuttalelsene

Kvam herad og Vestland fylkeskommune mener Statnett bør få konsesjon til å legge om traseen. Både Kvam herad og Statsforvalteren i Vestland er opptatt av at de negative virkningene for natur og omgivelser blir så små som mulig i anleggsperioden. Berørte grunneiere i Tjørnadalen er kritiske til den omsøkte traseen og ønsker et alternativ lenger sør.

Hvordan redusere de negative virkningene av kraftledningen?

NVE mener ulempene i anleggsperioden reduseres ved at Statnett planlegger og gjennomfører anleggsarbeidet i tråd med prinsippene i NVEs veileder for terrengbehandling for opparbeidelse og istandsetting av riggplasser og kjørespor. NVE har satt vilkår om at Statnett skal oversende detaljerte kart over traseer for transport i terrenget (kjørespor) og riggområder før anleggsstart, og at det ved innkjøringen til Damvegen skal settes opp et informasjonsskilt for å varsle turgåere om pågående anleggsarbeid. Dokumentasjon på at anlegget er bygget i samsvar med anleggskonsesjonen med vilkår skal oversendes NVE som en sluttrapport etter anleggsarbeidets slutt.

Samtykke til ekspropriasjon

NVE har samtidig gitt Statnett ekspropriasjonstillatelse til nødvendige rettigheter til bygging og drift av den nye ledningstraseen, herunder til etablering av midlertidige anlegg i anleggsperioden.

Innhold

SAMMENDRAG	1
INNHold	3
1 SØKNADEN	4
1.1 BAKGRUNN.....	4
1.2 SØKNAD OM OMLEGGING AV TRASEEN PÅ ÅLVIKFJELLET	4
2 NVES BEHANDLING AV SØKNADEN	5
2.1 HØRING	5
2.2 INNKOMNE MERKNADER	5
3 NVES VURDERING AV KONSESJONSSØKNADEN	8
3.1 BEHOVET FOR Å LEGGE OM LEDNINGSTRASEEN.....	8
3.2 VURDERTE ALTERNATIVER	9
3.3 VISUELLE VIRKNINGER	11
3.4 VIRKNINGER FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØ.....	11
3.5 VIRKNINGER FOR NATURMANGFOLD	12
3.5.1 <i>Kunnskapsgrunnlaget</i>	12
3.5.2 <i>Virkninger for dyr, naturtyper og vegetasjon</i>	12
3.5.3 <i>Naturmangfoldloven § 9, føre-var-prinsippet</i>	13
3.5.4 <i>Samlet belastning i henhold til prinsippene i naturmangfoldloven</i>	13
3.5.5 <i>Kostnadene ved miljøforringelse, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, §§ 11 og 12</i>	13
3.5.6 <i>Oppsummering av virkninger på naturmangfold</i>	13
3.6 VIRKNINGER FOR AREALBRUK OG GJENNOMFØRING AV ANLEGG SARBEID.....	14
3.7 VIRKNINGER FOR VASSDRAG OG DRIKKEVANN	15
4 NVES KONKLUSJON OG VEDTAK OM SØKNAD ETTER ENERGILOVEN	16
4.1 VILKÅR, ANLEGG SARBEID, SLUTTRAPPORT OG TILSYN	16
4.2 NVES VEDTAK	16
5 NVES VURDERING AV SØKNAD OM EKSPROPRIASJON OG FORHÅNDSTILTREDELSE	17
5.1 HJEMMEL	17
5.2 OMFANG AV EKSPROPRIASJON	17
5.3 INTERESSEAVVEINING	17
5.3.1 <i>Vurderinger av virkninger av konsesjonsgitt trasé og alternative løsninger</i>	18
5.3.2 <i>Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gagn enn til skade</i>	18
5.4 NVES SAMTYKKE TIL EKSPROPRIASJON	18
5.5 FORHÅNDSTILTREDELSE	18
VEDLEGG A - OVERSIKT OVER LOVERK OG BEHANDLINGSPROSESS	20

1 Søknaden

1.1 Bakgrunn

Statnett fikk endelig konsesjon til 420 kV-ledningen fra Sima kraftverk til Samnanger transformatorstasjon 2. juli 2010, og ledningen ble satt i drift i desember 2013. Siden idriftsettelsen har Statnett opplevd mange utfall på grunn av klimapåkjenninger, i form av store islaster, ofte i kombinasjon med sterk vind. Dette har ført til svekket forsyningssikkerhet mot Bergens-regionen.

Statnett har siden 2014 overvåket ledningen og utført klimalastberegninger i det utsatte området på Ålvikfjellet, på strekningen mellom Bjølsegrøvvatnet og Fykkesund. På bakgrunn av disse beregningene har Statnett funnet at å flytte ledningstraseen lenger nord på en 5,5 km lang strekning vil gi langt mindre klimalaster enn dagens trasé er utsatt for. Statnett søker derfor om å legge om traseen på en begrenset strekning.

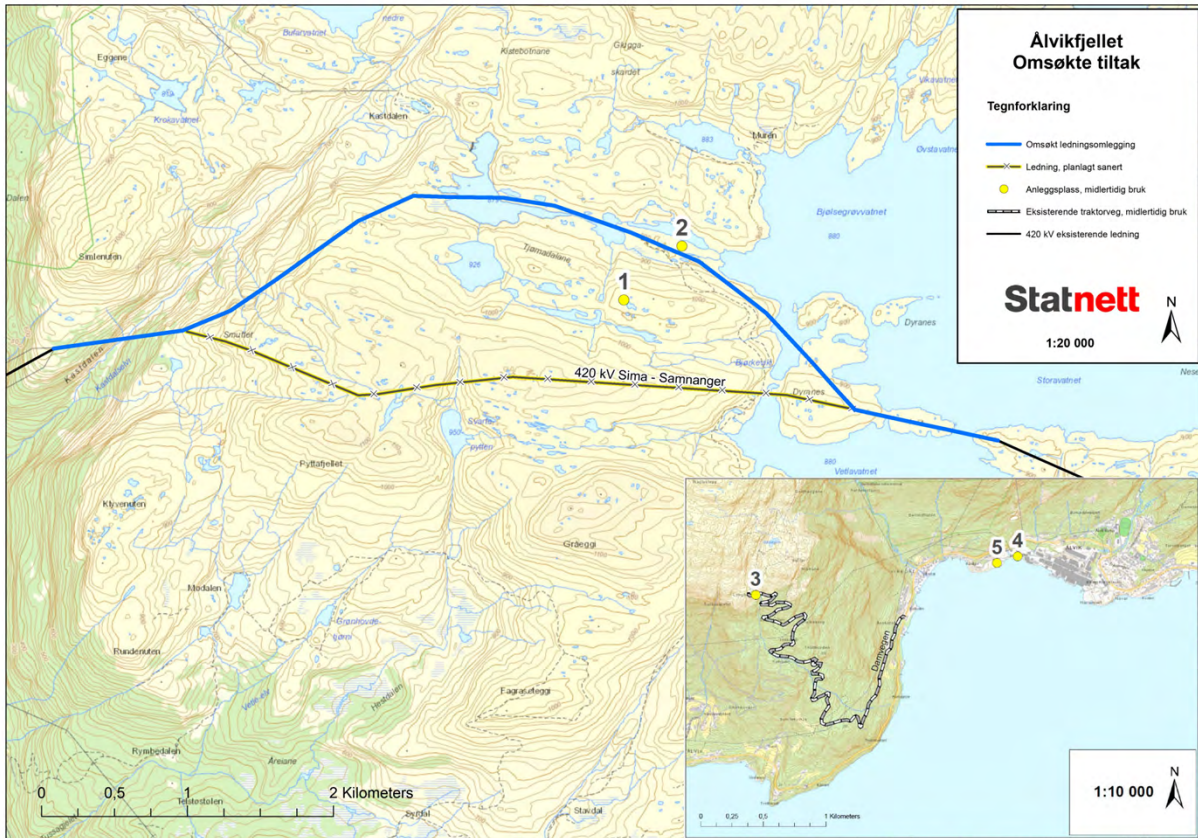

Figur 1 Oversiktskart som viser 420 kV-ledningen Sima–Samnanger med rød strek. Omsøkt traséomlegging på Ålvikfjellet er vist innenfor rød ring. Kilde: Statnetts søknad av 2. juni 2022

1.2 Søknad om omlegging av traseen på Ålvikfjellet

Statnett søkte 2. juni 2022 om konsesjon etter energiloven § 3-1 for omlegging av 420 kV-ledningen Sima–Samnanger på Ålvikfjellet i en ny, ca. 5,5 km lang trasé. Statnett søker om å bygge til sammen 18 nye master av samme type som dagens ledning, dvs. 18–32 meter høye. Byggeforbuds- og rydebeltet vil være 40 meter. Ledningen som erstattes skal fjernes. I tillegg søker Statnett om etablering og bruk av fem midlertidige anleggs plasser og midlertidig bruk av én eksisterende vei.

Samtidig søkte Statnett etter ekspropriasjonsloven § 2 punkt 19, om tillatelse til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de elektriske anleggene, herunder rettigheter for nødvendig ferdsel og transport og deponering av masser. De søkte også om forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven § 25, slik at arbeidet med anlegget kan påbegynnes før skjønn er avholdt.

Figur 2 Statnett søker om å legge om traseen som vist med blå strek. Kilde: Statnetts søknad av 2. juni 2022.

2 NVEs behandling av søknaden

NVE behandler konsesjonssøknaden etter energiloven. Tiltaket skal også avklares etter andre relevante sektorlover, for eksempel naturmangfoldloven og kulturminneloven. Anlegg med anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 skal ikke behandles etter plan- og bygningsloven. En nærmere omtale av lover og forskrifter finnes i vedlegg A.

2.1 Høring

Konsesjonssøknaden ble sendt på høring 10. juni 2022, med høringsfrist 19. august 2022. Kvam herad ble bedt om å legge søknaden ut til offentlig ettersyn. Den offentlige høringen av søknaden ble kunngjort i avisene Bergens Tidende og Hordaland folkeblad.

Søknaden ble sendt på høring til Kvam herad, Vestland fylkeskommune, Statsforvalteren i Vestland, BKK Nett AS, Statkraft Energi AS, Kvam Energi Nett AS og berørte grunneiere.

2.2 Inkomne merknader

NVE mottok seks høringsuttalelser til søknad. Uttalelsene og Statnetts kommentarer til disse (brev av 3. oktober) er sammenfattet nedenfor.

Kvam herad (21. september 2021) oversendt følgende vedtak i formannskapet:

Kvam formannskap støtter opp om omsøkt flytting av 420 kV ledning i Ålvikfjellet. Kvam herad har følgende merknader til søknaden:

- *Anleggsområde nr. 3 bør primært nyttast til helikopterflyging, anleggsområde nr. 4 og 5 ligg nærmare fast busetnad.*
- *Det må setjast krav til opprydding av anleggsområda samt tidlegare trasé, og at anleggsområda i fjellet vert tilbakeført til opphavlege tilstand.*
- *Fjellområda i Ålvik er viktige både for menneske og dyr, og det er viktig at flyttinga føregår så skånsamt som mogleg, då reetablering av vegetasjon m.m. ligg i område der det tek tid før alle fjerna vegetasjon er på plass att.*
- *Om anleggsarbeid for ulike prosjekt i Ålvik skulle samanfalla i tid og stad, så må dette i tilfelle koordinerast i mellom Statnett og andre offentlege instansar.*
- *Det må takast omsyn til reinsdyr ved Muren-området. Anleggsarbeidet må føregå utanom kalvingsperioden.*
- *Bjølsegrø er reservevatn (via Bjølvefossen) for Ålvik Vassverk. Helikoptertrafikk kan gjennomførast, men fykeruter bl.a. bør ta omsyn til dette. Fyllestasjonar, oljelagring og der det er fare for utslepp, bør ikkje liggje slik til at det vert kort avrenning til Bjølsegrø. Tilfying forbi Karaldevatnet, Roalddalen og Dalselvi som er lengre aust enn anleggsområdet, bør også unngåast då dette er reservoaret til vassverket i Ålvik. Helikopter- og scootertrafikk over vasskjelder er eit tema i ROS-analysane for vassverka.*
- *Både NVE og Statnett må nytta lokal kunnskap om vær og vind før nøyaktig plassering av master og leidning vert endeleg avgjort. Kvam herad viser til merknad og innspel om alternativ trasé frå grunneigarane og ber NVE vektlegge traséval som er spelt inn frå dei.*

Statnett viser til kommentaren til uttalelsen fra Advokatfirmaet Harris på vegne av grunneiere når det gjelder innspill om alternativ trasé. Videre viser de til kommentaren til uttalelsen fra Statsforvalteren i Vestland angående behovet for fleksibilitet gjennom anleggsgjennomføringen.

De opplyser at de planlegger å benytte omsøkte anleggsplasser 4 og 5 til premontering av master og helikopterplass, og at det dermed vil være en god del helikopterflyvning fra dette området mens anleggsarbeidet pågår. Arealet ved omsøkte anleggsplass 3 er i dag for lite til å kunne benyttes til premontering av master, men Statnett ønsker å kunne bruke plassen til blant annet helikopterparkering ved behov. Videre opplyser Statnett at de er i dialog med Statkraft, som har gitt innspill om mulige planer for å forlenge Damvegen. Statnett vil vurdere om det kan være en mulighet å kunne etablere anleggsplass i koordinering med Statkrafts planer, men det vil kun være aktuelt dersom det ikke får konsekvenser for Statnetts framdriftsplaner. Statnett ønsker derfor å beholde muligheten til å benytte anleggsplassene 4 og 5 til premontering av master og helikopterflyvning. De vurderer samtidig muligheter for å kunne opprette anleggsplass ved Øystese for mastepremontering, men dette er fremdeles på et tidlig stadium.

Vestland fylkeskommune (7. september 2022) oversendte følgende enstemmige vedtak i fylkesutvalget 6. september:

Vestland fylkeskommune rår til at Statnett får konsesjon til å leggja om deler av traseen for 420 kV kraftlina Sima–Samnanger over Ålvikfjellet, slik dei har skildra i konsesjonssøknaden, datert 02.06.2022. Tiltaket er viktig for å sikre kraftforsyning inn til Bergensområdet. Fylkesutvalet legg til grunn at ein i samband med omlegginga også gjennomfører fjerningsaktivitetar på noverande kraftlinjetrasé.

Statnett tar fylkeskommunens uttalelse til etterretning.

Statsforvalteren i Vestland (2. september 2022) oppsummerer sin uttalelse med følgende:

Den nye linjetraseen er planlagt i eit område med lite naturinngrep, og som kan vere aktuelt som framtidig nasjonalpark. Dette tilseier at arbeidet må utførast så skånsamt som mogleg, og at mellombelse inngrepsareal blir tilbakeført etter at linja er montert. Ut frå karakteren på fjellområdet, bør det undersøkast om det finst spel plassar for storfugl/orrfugl som kan bli påverka av helikoptertrafikk under anleggsarbeidet.

Statsforvalteren anbefaler at undersøkelser kan gjøres ved feltregistreringer og kontakt med personer med lokalkunnskap. For det tilfelle det avdekkes spillplasser, så bør helikopterflyging eller annen støyende aktivitet unngås i spill- og hekketiden april–juli.

I uttalelsen legger de videre til grunn at anleggene plasseres slik at de er mest mulig sikret mot skred og flom. De opplyser også at Statnett har et selvstendig ansvar for å unngå forurensing i strid med forurensingsloven § 7, og å håndtere avfall etter lov og forskrift.

Statnett opplyser at eventuelle vilkår om å unngå helikopterflyving i perioden april–juli vil øke risikoen for å ikke rekke planlagt utkoblingsperiode for ledningen for omkobling. De planlegger å gjennomføre anleggsarbeidet over to til tre sesonger, hovedsakelig med helikopter. De utfordrende værforholdene gjør det vanskelig eller umulig å planlegge flyvninger frem i tid, og Statnett er dermed avhengig av å kunne ha fleksibilitet gjennom anleggsperioden for å rekke utkoblingsvinduet. Planlegging av utkoblingsperioder for ledninger inn til Bergen og omland er krevende

Når det gjelder virkninger for skogsfugl som følge av helikoptertrafikk, viser Statnett til en artikkel i Norsk Skogbruk 06/2018 "Tiurleiken flyttet inn i granskogen". Her går det blant annet fram at tiurleiken i Granvin vendte tilbake etter et par års opphold som følge av helikoptertrafikk i forbindelse med byggingen av Sima–Samnanger-ledningen i sin tid.

Advokatfirmaet Harris (19. august 2022) uttaler seg på vegne av grunneierne Jarand Mæland (68/2), Gaute Soldal Klyve (68/3), Gjermund Klyve (68/1), Trond Arne Klyve (68/4), Øystein Sekse (71/7 og 72/2), Ola Steinstø (72/1), Bjørn Olav Torpe (71/3), Arne Bjørke (71/6) og Nils Terje Bjørke (71/15). De er alle berørt av eksisterende og ny trasé og motsetter seg å avgi nødvendige rettigheter til å legge traseen inn i Tjørnadalane.

Traseen går gjennom en flott stølsdal med gode beite, jakt- og fiskemuligheter. Statnett har delvis utredet andre alternativ som alle framstår som bedre for grunneierne. Særlig gjelder dette et alternativ 2, som er beskrevet i søknaden. De mener Statnett kan oppnå samme formål ved å velge en annen trasé, og gjør gjeldende at omsøkt løsning «tvillaust er meir til gagn enn skade». Søknaden om ekspropriasjon bør derfor avslås, mener de. De samme manglene gjelder også konsesjonssøknaden.

En trasé i Tjørnadalane vil være skjæmmende i den trange dalen, støyende og legge begrensninger på framtidig stangfiske i vannene. Grunneierne mener terrenget lenger sør har mindre verdi og egner seg bedre.

Grunneieren viser til at det ikke har vært montert testspenn i Tjørnadalane, og viser til at traseen ble forkastet i den opprinnelige konsesjonssøknaden for Sima–Samnanger-ledningen. De forstår derfor ikke begrunnelsen for trasévalget, som synes å være basert på modellering med stor

usikkerhet, med referanse til de påpekte usikkerhetene i Norconsults rapport. De ber om at Statnett gjennomfører befarings med grunneierne før det konkluderes.

Statnett kommenterer at det normalt ikke er restriksjoner på stangfiske under deres ledninger. Når de har valgt ny trasé for ledningen, har Statnett lagt vekt på tekniske og driftsmessige hensyn og viser til begrunnelsen i konsesjonssøknaden. Testspennene ble etablert for få økt kunnskap om lokale variasjoner i området. Samlet mener Statnett at dette har gitt et godt vurderingsgrunnlag og at omsøkte ledningsomlegging i Tjørnadalane vil gi vesentlig redusert risiko for gjentatte utfall. Statnett mener derfor at de omsøkte tiltakene er "tvillaust er meir til gagn enn skade", selv om traseen medfører ulemper for friluftinteressene i Tjørnadalane.

Statnett opplyser at de har hatt jevnlig kontakt med representanter for de to berørte sameiene, og lagt fram tilbud om minnelig avtale om tiltredelse og erstatningsoppgjør, som de fleste av partene så langt har avvist. For å sikre fremdrift i prosjektet mener Statnett derfor det er nødvendig med ekspropriasjonstillatelse for det tilfelle de ikke oppnår minnelige avtaler med alle grunneierne.

Egil Auganæs (17. august 2022) opplyser at en eiendom som berøres av den nye traseen er eiet i fellesskap av gnr. 77, bnr. 1, 68 og 102, og ber om at de rette eierne blir informert.

(NVE videresendt Auganæs' opplysning til Statnett og ba om å sjekke det opp mot deres oversikter, slik at de rette eierne ble informert om saken.)

Damvegen Skogsveglag SA ved styreleder Johannes Vedå (18. august 2022) sier i sin uttalelse at en av de midlertidige anleggsplassene (Damvegen) er en parkeringsplass i enden av veien, en bomvei som eies og driftes av grunneiere, lag og organisasjoner i Ålvik. Veien kan brukes av alle etter avtale med styret, mens parkeringsplassen skal kun brukes til parkering og snuplass, opplyser skogsveglaget.

Statnett viser til kommentaren til Kvam herads uttalelse om planlagt bruk av anleggsplass 3 ved enden av Damvegen. Statnett ønsker å inngå minnelige avtaler med alle berørte grunneiere for de omsøkte tiltakene.

3 NVEs vurdering av konsesjonssøknaden

Konsesjonsbehandling etter energiloven innebærer en konkret vurdering av fordeler og ulemper tiltaket har for samfunnet som helhet. NVE gir konsesjon til anlegg som anses som samfunnsmessig rasjonelle. Det vil si at de positive konsekvensene av tiltaket må være større enn de negative. Vurderingen av om det skal gis konsesjon til et omsøkt tiltak er en faglig skjønnsvurdering. For temaene under vurderes virkningene som følge av endringer i forhold til dagens ledningstrasé.

3.1 Behovet for å legge om ledningstraseen

Statnett skriver i søknaden at 420 kV-ledningen er den forbindelsen med høyest overføringskapasitet inn til Bergen og omland. De gjentatte driftsforstyrrelsene gir betydelig svekket overføringskapasitet. I forbindelse med Statnetts planer om å oppgradere forbindelsene fra Sogndal og Sauda til 420 kV, inn til samme region, har de et betydelig behov for utkobling av de to ledningene under arbeidet. For samtidig å kunne opprettholde nødvendig forsyningsikkerhet til Bergens-området, er det viktig at 420 kV-forbindelsen Sima–Samnanger har pålitelig driftssikkerhet.

Ledningen er per i dag Norges mest feilutsatte 420 kV ledning på grunn av klimapåvirkningen, slik at enkeltfeil er minst fem ganger mer sannsynlig på Sima–Samnanger enn landsnittet for 420 kV-ledninger, opplyser Statnett. Den forventede forbruksøkningen i Bergen og omland er betydelig, og med økt forbruk øker både konsekvensen ved og sannsynligheten for avbrudd. Statnett har beregnet at avbruddskostnadene blir ca. 180 MNOK høyere i løpet av restlevetiden til ledningen (70 år) enn de ville vært dersom Sima–Samnanger hadde feilrate lik landsnittet. Statnett vurderer at omsøkt traséomlegging er lønnsom, fordi 180 MNOK nytte fra reduserte avbruddskostnader over analyseperioden er større enn investeringskostnaden på 110 MNOK (nåverdiberegninger).

Både Kvam herad og Vestland fylkeskommune støtter tiltaket og behovet for å øke forsyningssikkerheten.

NVE vil først understreke at Statnett plikter å sikre sine anlegg som er av vesentlig betydning for drift eller gjenoppretting i ekstraordinære situasjoner, mot uønskede hendelser og handlinger, jf. kraftberedskapsforskriften § 5-1. Det skal særlig tas hensyn til ekstraordinære forhold, der ett av de opplistede punktene er uvær og annen naturgitt skade. § 5-3 stiller krav til at alle klassifiserte anlegg skal prosjekteres, plasseres, utføres, utrustes, sikres, driftes og holdes i stand slik at risiko for skade, havari og funksjonssvikt og andre uønskede hendelser blir minst mulig. Tiltaket Statnett har søkt om følger opp dette kravet ved at plasseringen endres for å redusere risiko for skade, havari og funksjonssvikt på grunn av islast.

NVE er derfor enig med Statnett at det er behov for å gjøre tiltak for å øke driftssikkerheten til ledningen, og registrerer at Statnett over lengre tid har vurdert ulike løsninger. Vi mener omsøkte løsning kommer positivt ut i vurderingen av investeringskostnader opp mot den beregnede verdien av økt forsyningssikkerhet. Verdien av den økte forsyningssikkerheten beregnes i sparte avbruddskostnader, men økt forsyningssikkerhet har i tillegg ha en verdi for samfunnet som ikke kan prissettes. I tillegg kommer Statnetts plikter etter kraftberedskapsforskriften.

NVE mener derfor at behovet for tiltaket er godt begrunnet, og at omsøkte plassering av ledningen tilfredstiller krav til sikring i henhold til kraftberedskapsforskriften. Investeringskostnadene kan forsvares med de betydelige gevinstene det gir for samfunnet.

3.2 Vurderte alternativer

I søknaden opplyser Statnett at de har vurdert omsøkte alternativ, dvs. forsterkning av ledningen kombinert med ny trasé på strekningen opp mot nullalternativet, dvs. ingen tiltak. De har i tillegg vurdert alternativer med kun forsterkning eller kun nye delstrekninger, men har konkludert med at disse er dyrere og/eller løser ikke problemet.

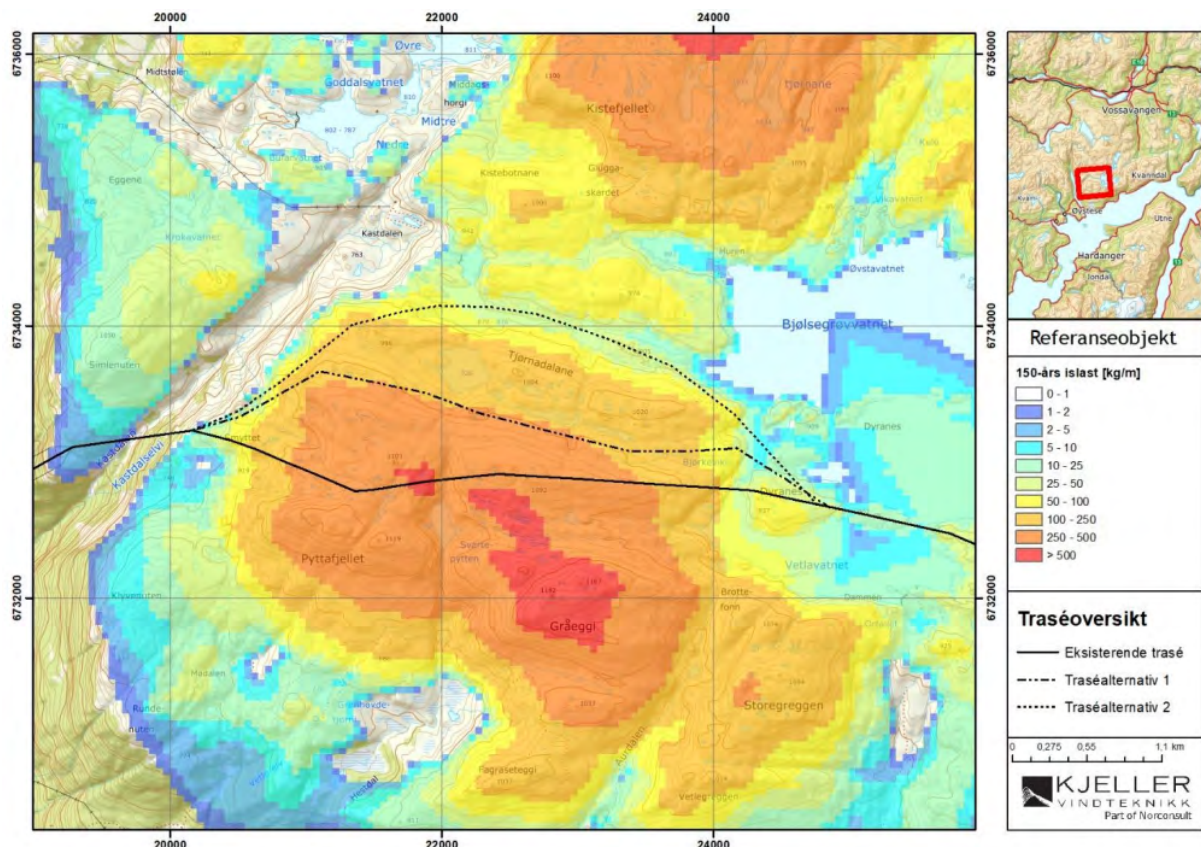
De konkrete alternativene som Statnett har vurdert, er:

- **Forsterkningstiltak i eksisterende trasé** er forkastet, da det i dag ikke finnes standardkomponenter i markedet som er gir tilstrekkelig robusthet mot forventet islast på 125 kg/m. En slik løsning vil kreve redesign av ledningsstrekket og omfattende prototypetesting av samtlige komponenter. Dette vurderer Statnett å gi for stor usikkerhet til at de vil søke om det.
- **Traséalternativ 2** er en omlegging ca. 350–800 meter nord for eksisterende trasé, noe lavere i terrenget. Dette traséalternativet er ca. 500 meter kortere enn omsøkt alternativ, men vil ligge i et område med vesentlig høyere islast, ifølge beregningene. Statnett vurderer at traséalternativ 2 er en dårligere løsning enn omsøkte trasé, og har derfor ikke søkt om det.

- **Traséalternativ 3** er en kortere omlegging som er vurdert på bakgrunn av hvilke master og spenn som ble skadet under havariet i 2013. Etter reviderte beregninger ble også denne løsningen forkastet, fordi den er dårligere enn den omsøkte.
- **Traséalternativ 4** går sør for eksisterende trasé, men gir fortsatt utfordringer med høye islaster, i tillegg til store snødybder. Statnett har derfor heller ikke søkt om dette alternativet.

Advokatfirmaet Harris har på vegne av berørte grunneiere bedt om at Statnett allikevel velger vurderte traséalternativ 2, om tiltaket skal gjennomføres. I tillegg mener de at grunnlaget som Statnett har for å vurdere dette alternativet som dårligere, er mangelfullt pga. at det ikke har vært satt opp testspenn i Tjørnadalane. Kvam herad ber også NVE om å vurdere traséforslaget fra grunneierne nærmere.

NVE registrerer at Statnett har vurdert traseen som grunneierne ønsker, men forkastet den på bakgrunn av tekniske og driftsmessige hensyn. Statnett mener at de gjennomførte testene i området har gitt tilstrekkelig kunnskap til å konkludere med at omsøkte trasé er klart mindre utsatt for klimalaster, og står ved sine vurderinger. De viser til rapporten utført av Kjeller vindteknikk (Norconsult) og figur 2, som viser teoretisk makslast uavhengig av lednings- og vindretninger.

Figur 3 Beregnede 150-års islaster på et referanseobjekt med retningsuavhengige maksimallaster.

Kjeller Vindteknikk presiserer at selv om modellen er validert mot måledata på Ålvikfjellet, er det store usikkerheter i en 150-årsperspektiv, og at beregnede islaster kan avvike noe fra faktiske forhold. Det er også utført beregninger av 150-års islaster for ledningstraseer orientert i bestemte himmelretninger representative for ulike delstrekninger, som gir et lignende bilde.

I vurderingen av konsesjonssøknaden legger NVE til grunn at Statnett kun har søkt om én trasé for omlegging av 420 kV-ledningen, og begrunner dette med at alle vurderte alternativer er langt dårligere. Beregnede islaster for omsøkte trasé er mye lavere enn for dagens trasé, da ny trasé ligger lavere i terrenget, er delvis skjermet og har en gunstigere orientering sett opp mot fremherskende vindretning i situasjoner med ising. Rapporten omtaler traséalternativet mellom dagens og omsøkte trasé, men dette ble altså forkastet pga. for høye islaster, der enkelte spenn ble beregnet til islaster mellom 70 og 80 kg/meter. Til sammenligning oppgir rapporten at dimensjonerende islaster for omsøkte trasé ligger i området fra 8 til 22 kg/meter.

Etter NVEs vurdering er det en del usikkerhet i beregningen av islaster, selv om det er foretatt testmålinger lokalt. Rapporten viser likevel at det er betydelige forskjeller mellom traséalternativene, selv om usikkerhet kan påvirke resultatene noe, særlig i lesider med vind fra sørvest. Vi mener imidlertid at usikkerheten taler for å velge en trasé som med stor sannsynlighet er betydelig mindre klimautsatt enn dagens og de andre vurderte traseene. Å unngå en gjenværende usikkerhet om forsyningssikkerheten, vil etter NVEs vurdering veie tungt.

3.3 Visuelle virkninger

NVE vil her vurdere de visuelle virkningene av den nye ledningstraseen for landskap, friluftsliv og kulturmiljø. Vurderingene omfatter ikke direkte arealinngrep, som vil bli vurdert senere. Virkninger i anleggsfasen vil være forbigående og vektlegges ikke i vurderingene av visuelle virkninger.

Statnett skriver i søknaden at etter omlegging vil ledningstraseen ligge noe lavere i terrenget, gjennom Tjørnadalane i stedet for over Pyttafjellet. Den trekkes lenger bort fra fjordlandskapet ved Hardangerfjorden. Videre beskriver de Ålvikfjellet som et område godt egnet for nærturer med flere stier opp til fjellet, blant annet fra Klyve til Gråeggi og fra Fykse til Gråeggi. Det går også sti fra Bjørke og opp Aurdalen til Bjølsegrøvvannet, og den nye ledningstraseen vil delvis gå parallelt med eksisterende sti langs Bjølsegrøvvannet og inn Tjørnadalane. Områdene der dagens trasé og omsøkte trasé går er det kartlagte friluftslivsområdet Kistefjell-Kaldenuten, som er et viktig friluftslivsområde av typen «stort område uten tilrettelegging, mens områdene lenger sør for dagens trasé har svært viktig verdi med tilrettelegging.

Statsforvalteren sier i sin uttalelse at den nye traseen går i et område med lite naturinngrep, som kan være aktuelt som framtidig nasjonalpark. Grunneierne beskriver området som en flott stølsdal som brukes til beite, jakt og fiske, og er bekymret for støy og fysiske begrensning på fiskeaktiviteter.

NVE legger til grunn at både dagens trasé og den omsøkte traseen går i viktige friluftslivsområder, som brukes til ulike aktiviteter. De har ulike kvaliteter, da dagens trasé ligger i de høyere delene av landskapet, mens ny trasé ligger mer skjermet i Tjørndalane og spenner over flere små vann, der det blant annet foregår fiske og bading. Derimot ligger den nye traseen mer skjermet og vil være mindre synlig på større avstander. Uansett hvor traseen går, vil den være synlig og gi visuelle ulemper for brukerne av områdene. NVE finner ikke at den nye traseen samlet sett gir økte negative visuelle virkninger enn dagens trasé. Etter NVEs vurdering vil ikke visuelle virkninger for friluftslivet være avgjørende for om det skal gis konsesjon til den nye ledningstraseen.

3.4 Virkninger for kulturminner og kulturmiljø

I søknaden opplyser Statnett at det langs eksisterende ledningstrasé er registrert flere kulturminner. Vestland fylkeskommune gjennomførte arkeologiske undersøkelser i den nye traseen i september 2021, uten å gjøre nye funn av automatisk fredete kulturminner.

Fylkeskommunen som kulturminnemyndighet har derfor ingen merknader til den planlagte traseen. Statnett vurderer på denne bakgrunn at traséomleggingen har ubetydelig virkning for kulturminner og kulturmiljø.

NVE registrerer at Vestland fylkeskommune i sin høringsuttalelse ikke har merknader innenfor kulturminneområdet. Vi legger derfor til grunn at den nye ledningstraseen ikke vil gi direkte påvirkning på fredete kulturminner.

3.5 Virkninger for naturmangfold

I henhold til naturmangfoldloven § 7 plikter NVE å legge til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 når det skal vurderes om det skal gis konsesjon til et tiltak eller ikke. Vurdering av konsekvenser for naturmangfold ved bygging av nye transformatorstasjoner knytter seg i hovedsak til forstyrrelser i anleggsperioden og direkte arealbeslag i områder og naturtyper med rik eller viktig vegetasjon.

3.5.1 Kunnskapsgrunnlaget

Naturmangfoldloven § 8 første ledd krever at vedtak som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologisk tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget i denne saken bygger på søknadens beskrivelse av tiltaket, innspill i høringen av søknaden og søk i naturbase.no. I lys av tiltakets begrensede utstrekning, vurderer NVE at den samlede dokumentasjonen som her foreligger gir tilstrekkelig grunnlag for å drøfte og vurdere effekten av den nye kraftledningstraseen på naturmangfoldet, i samsvar med kravet i naturmangfoldloven § 8.

3.5.2 Virkninger for dyr, naturtyper og vegetasjon

Statnett opplyser i søknaden at det er registrert noen rødlistearter i området, men at tiltaket vil ikke komme i berøring med de registrerte verdiene. I Kastdalen er registrert alm, kystdoggnål og klosterlav, som alle er arter av stor forvaltningsinteresse). Ved Svartapytten, under dagens kraftledning, er registrert en lokalt viktig naturtype (naturtyperegistrering etter DN-håndbok 13) "kalkrike områder i fjellet". Denne er registrert med lokal verdi i 2005, i forbindelse med konsekvensutredning for kraftledningen. Lokaliteten vil ikke berøres ved omlegging av traseen, opplyser Statnett.

For vegetasjonen er det anleggsfasen som medfører størst ulemper på grunn av kjøring i terrenget og opparbeidelse av midlertidige anleggsplasser, som Statnett har søkt om å få etablere (kartfestet i figur 2 i kapittel 1.2 og listet opp i tabell 1 i kapittel 3.6). De kan også ha behov for å rydde enkelte trær i traseen og til å etablere helikopterlandingsplasser ved mastepunktene. I driftsfasen vil de direkte konsekvensene for naturtyper og vegetasjon i hovedsak dreie seg om mastepunktene og eventuelle kantsoneeffekter. Direkte konflikter med sårbar flora kan i stor grad unngås ved tilpasninger av mastefester og at det tas hensyn under anleggsarbeidet.

Søk i Naturbase gir ingen treff på arter av nasjonal forvaltningsinteresse i/ved ny eller eksisterende kraftledningstrasé. Det samme gjelder viktige naturtyper, med unntak av nevnte lokalt viktige naturtype i dagens trasé. Heller ikke i Artsdatabanken er det registrert funn av arter som er relevante for vurderingen av virkninger for naturmangfold i/ved den nye eller eksisterende ledningstraseen. En rapportert observasjon av makrellterne (EN – truet) fra 1984 er så gammel at den ikke lenger har relevans for vurderingene, samtidig som endret trasé utgjør minimal forskjell i eventuelle virkninger for arten.

Statsforvalteren anbefaler at det bør gjøres undersøkelser av om det finnes spillplasser for storfugl i området, og i så tilfelle bør helikopterflyging eller annen støyende aktivitet unngås i spill- og hekketiden april–juli. Kvam herad peker på at støyende anleggsaktivitet bør legges utenom kalvingsperioden til reinsdyrene på Muren, som også er om våren.

Statnett mener at restriksjoner i anleggsaktiviteten i perioden april–juli vil kunne gi utfordringer i framdriften av tiltaket pga. planlagt utkobling av ledningen og de utfordrende værforholdene i området. De viser samtidig til at forstyrrelser pga. helikoptertrafikk kun er midlertidige og ikke forventes å gi varige virkninger for storfuglens bruk av eventuelle etablerte spillplasser. NVE mener det er viktig at Statnett får tilstrekkelig fleksibilitet i gjennomføringen av tiltaket, og at det også er et viktig poeng at anleggsarbeidene ikke trekker unødvendig ut i tid som følge av vilkår om restriksjoner i anleggsperioden.

NVE mener på bakgrunn av vurderingene ovenfor at virkningene av ledningsomleggingen for naturmangfold er små.

3.5.3 Naturmangfoldloven § 9, føre-var-prinsippet

NVE mener at grunnlagsmaterialet for vurderingene av naturmangfold er tilstrekkelig, selv om det alltid vil være en viss usikkerhet om hvorvidt vi har fullstendig kunnskap om de biologiske verdiene i influensområdet. NVE vurderer at den samlede dokumentasjonen som foreligger gir tilstrekkelig grunnlag for å drøfte og vurdere effekten kraftledningen har på naturmangfoldet ut fra sakens omfang og risikoen for skade, i samsvar med naturmangfoldloven § 8. NVE mener derfor at føre-var-prinsippet som fremgår av naturmangfoldloven § 9 ikke kommer til anvendelse i denne saken.

3.5.4 Samlet belastning i henhold til prinsippene i naturmangfoldloven

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen av et økosystem vurderes ut ifra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli påvirket av. Ifølge forarbeidene (Ot.prp. 52 (2008–2009) s. 381–382) er det effekten på naturmangfoldet som skal vurderes i prinsippet om samlet belastning, ikke det enkelte tiltaket som sådan. For å kunne gjøre dette er det nødvendig med kunnskap om andre tiltak og påvirkningen på økosystemet, hvor det både skal tas hensyn til eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

På bakgrunn av vurderingen av at tiltaket alene vil ha små virkninger for naturmangfold, mener NVE det ikke er noen grunn til å vurdere samlet belastning på konkrete økosystemer og arter i denne saken.

3.5.5 Kostnadene ved miljøforringelse, miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, §§ 11 og 12

Naturmangfoldloven § 11 sier at tiltakshaver skal bære kostnadene ved miljøforringelse, mens naturmangfoldloven § 12 sier at skader på naturmangfoldet skal unngås ved bruk av driftsmetoder, teknikk og lokalisering som ut fra en samlet vurdering gir de beste samfunnsmessige resultatene. På bakgrunn av de små virkningene ledningsomleggingen forventes å få for naturmangfold, ser ikke NVE behov for å pålegge særskilte vilkår for å redusere virkningene. NVE mener at naturmangfoldloven §§ 11 og 12 er hensyntatt.

3.5.6 Oppsummering av virkninger på naturmangfold

NVE har vurdert tiltaket i henhold til kravene i naturmangfoldloven og gjennomgått eksisterende kunnskapsgrunnlag. Vi vurderer at tiltaket ikke har virkninger av betydning for naturmangfoldet i tiltaksområdet og at det ikke er grunnlagt for å foreta nærmere vurderinger av samlet belastning

på økosystemer og arter. Vi vurderer at omleggingen av ledningen på Ålvikfjellet gir små virkninger for naturmangfold, og vi finner ikke at det er behov for å sette særlige vilkår for å ivareta naturmangfoldet.

3.6 Virkninger for arealbruk og gjennomføring av anleggsarbeid

Sammenlignet med dagens trasé vil den nye ledningstraseen båndlegge en ca. 600 meter lengre strekning med et 40 meter bredt byggeforbuds- og ryddebelte, og 18 nye mastepunkter til erstatning for de 18 som skal rives i dagens trasé. Området for omsøkte tiltak ligger over skoggrensen, og det er dermed ikke behov for å rydde store trær i den nye traseen. Det kan likevel ikke utelukkes at det må ryddes noe vegetasjon enkelte steder.

Både dagens og ny trasé går gjennom arealer som i kommuneplanen har LNFR-status. Områdene brukes til friluftsliv. Ledningen vil ikke legge direkte begrensninger på bruk av områdene og ferdsel i traseen, med unntak av selve mastepunktene.

Statnett søker også om konsesjon for etablering og bruk av fem midlertidige anleggsplasser og midlertidig bruk av én eksisterende vei, jf. oversikt i tabell 1. Det vil også være behov for noe kjøring i terrenget i og utenfor klausuleringsbeltet for ledningen. Det kan stedvis bli nødvendig med noe graving og tilrettelegging for å muliggjøre terrengtransporten. Arealer som brukes til midlertidige hjelpeanlegg skal tilbakeføres til opprinnelig tilstand etter anleggsarbeidet slutt. Etter NVEs vurdering vil anleggsarbeidene ikke føre til varig beslaglegging av areal, men vil i anleggsperioden ha direkte arealbeslag som vist i tabell 1.

Tabell 1 Oversikt over midlertidige anleggsplasser og anleggsvei. Kilde: Statnetts søknad

Omsøkte hjelpeanlegg (anleggsplass/-veg)	Kart-ID	Areal (daa) / lengde (m)
Midlertidig anleggsplass Ålvikfjellet	1	Inntil ca. 7 000 m ²
Midlertidig anleggsplass Ålvikfjellet	2	Inntil ca. 7 000 m ²
Midlertidig anleggsplass Damvegen	3	Inntil ca. 600 m ²
Midlertidig anleggsplass Ålvik	4	Inntil ca. 1 000 m ²
Midlertidig anleggsplass Ålvik	5	Inntil ca. 4 400 m ²
Midlertidig bruk av eksisterende anleggsveg, Damvegen	Damvegen	Ca. 4 540 m

Av de fem riggplassene Statnett søker om å få benytte i anleggsarbeidet, er tre delvis opparbeidet i dag. De to andre er planlagt i fjellområdet, og det er behov for å gjøre terrengtilpasninger før arealene kan tas i bruk. NVE påpeker at riggplasser er midlertidig inngrep, og terrenget skal tilbakeføres til opprinnelige tilstand etter endt anleggsarbeid.

Transport av materiell ut i terrenget vil hovedsakelig bli gjennomført med helikopter. Det vil imidlertid være behov for å transportere gravemaskin og mindre utstyr i terrenget inn til og langs ledningstraseen. Konsesjonær har i medhold av en anleggskonsesjon rett til å ta seg fram i rettighetsbeltet til kraftledningstraseen. Men for å ta seg fram til rettighetsbeltet, må Statnett benytte kjørespor for terrengtransport. Planlagte ruter for terrengtransport er ikke vist i konsesjonskartet i søknaden.

Anleggsarbeid, herunder helikoptertransport, vil medføre noe støyende aktivitet. Kvam herad ber i sin uttalelse om at Statnett i minst mulig grad bruker riggplass nr. 4 og 5 nede i Ålvik til

helikopterlandingsplasser, da de ligger nær bosetting. Statnett mener de har behov for å kunne bruke disse plassene til premontering av master og helikopterflyvning helikopterlanding, da anleggsplass nr. 3 er for liten til dette. NVE forutsetter at Statnett forholder seg til retningslinjene for støy som er gitt i veilederen T1442. Dersom det er behov for å søke dispensasjon fra retningslinjene, forutsetter NVE at Statnett retter søknaden til forurensningsmyndigheten.

Kvam herad ber også Statnett om å koordinere sitt anleggsarbeid med andre aktiviteter i området, noe Statnett sier de er i dialog med Statkraft om. NVE forutsetter at ulike aktører i den grad det er mulig koordinerer sitt arbeid i tid, og ev. benytter hverandres anleggsplasser og -veier.

I en konsesjon kan det settes vilkår som sikrer at Statnett gjennomfører anleggsarbeidet slik at virkningene for natur og brukere av området minimeres. Ettersom konsesjonskartet ikke inneholder noe detaljert informasjon om riggplasser eller ruter for terrengtransport, vil NVE i en eventuell konsesjon sette vilkår om at Statnett før anleggsstart skal utarbeide og sende NVE et kart som viser traseer for terrengtransport (kjørespor) og avgrensningen av riggarealene (polygon). Det er videre en forutsetning at Statnett følger prinsipper i NVEs veileder for terrengbehandling for opparbeidelse og istandsetting av riggplasser og kjørespor. Hensynet til friluftslivet kan ivaretas ved at Statnett ved innkjøring til Damvegen setter opp et informasjonsskilt for å varsle turgåere om pågående anleggsarbeid. Dokumentasjon på at arbeidet er gjennomført i tråd med gitt informasjon, konsesjonsvilkår og veileder oversendes NVE i en sluttrapport, se kapittel 4.1 for nærmere beskrivelse. NVE kan føre tilsyn med anlegget.

På bakgrunn av vurderingene over, mener NVE at tiltaket får små endrede direkte virkninger for arealbruken i de berørte områdene, og i hovedsak knyttet til anleggsperioden.

3.7 Virkninger for vassdrag og drikkevann

NVE vurderer planene slik de er fremlagt til ikke å kreve noen ytterligere behandling etter bestemmelsene i vannressursloven. Vannressursloven har imidlertid flere alminnelige regler om vassdrag. Disse er gitt i vannressursloven kapittel 2, og gjelder for alle tiltak i vassdrag. NVE viser spesielt til aktsomhetsplikten i vannressursloven § 5 som pålegger at vassdragstiltak og tiltak som berører vassdrag skal planlegges og gjennomføres slik at de er til minst mulig skade og ulempe for allmenne og private interesser. Vi gjør oppmerksom på at dersom planene endres eller det viser seg at allmenne interesser tilknyttet vassdraget kan bli berørt av tiltaket, kan dette utløse konsesjonsplikt etter vannressursloven, jf. § 8. Planene må i så tilfelle sendes NVE for vurdering. Ved utførte tiltak som er konsesjonspliktige etter vannressursloven vil NVE med hjemmel i vannressursloven § 59 vurdere pålegg om retting. Iverksetting av konsesjonspliktige tiltak uten nødvendig tillatelse er straffbart etter vannressursloven § 63. Vannressurslovens bestemmelser ivaretar de allmenne interessene i vassdraget og tiltakshaver er selv ansvarlig for eventuelle skader og ulemper for de private interessene i vassdraget som følger av tiltaket.

Både eksisterende og ny trasé ligger i nedslagsfeltet til reservedrikkevannskilden Bjølsegrøvvatnet. Kvam herad er blant annet opptatt av at tilføyning som følge av helikoptertransport bør unngås. NVE forutsetter at Statnett har en plan for hvordan anleggsarbeidene kan gjennomføres slik at risikoen for forurensning av drikkevannskilden minimeres. Det er i den sammenheng viktig at Statnett har absorberende materiale/opsamlingsutstyr tilgjengelig til enhver tid. Vi forutsetter også at Statnett før oppstart av anleggsarbeid lager en varslingsplan. Varslingsplanen skal blant annet inneholde hvilke myndigheter som må kontaktes dersom det skulle oppstå en forurensningssituasjon.

4 NVEs konklusjon og vedtak om søknad etter energiloven

NVE har vurdert behovet for å legge om 420 kV-ledningen Sima–Samnanger, og mener det er nødvendig for å sikre kraftledningen tilstrekkelig mot naturfare iht. kraftberedskapsforskriften. Dessuten vurderer NVE at verdien av den økte forsyningsikkerheten forsvarer investeringskostnaden og ev. negative virkninger av omlagt trasé. Ingen av de vurderte alternativene tilfredsstillende kravene til sikkerhet for anlegget på en slik måte at de kan velges.

Etter energiloven kan det gi konsesjon til tiltak som vurderes å være samfunnsmessig rasjonelle, det vil si hvis de positive virkningene anses som større enn de negative. Etter en helhetlig vurdering fordeler og ulemper mener NVE det bør gis konsesjon til omlegging av traseen, slik Statnett har søkt om.

4.1 Vilkår, anleggsarbeid, sluttrapport og tilsyn

Statnett skal utarbeide et kart som viser traseer for terrengtransport (kjørespor) og avgrensningen av riggarealene (polygon). Kartet skal sendes til NVE før anleggsstart. Statnett skal følge prinsipper i NVEs veileder for terrengbehandling for opparbeidelse og istandsetting av riggplasser og kjørespor. Ved innkjøring til Damvegen skal Statnett sette opp et informasjonsskilt for å varsle turgåere om pågående anleggsarbeid.

I forbindelse med ev. rydding av skog, skal sent voksende vegetasjon og vegetasjon i dype daler som ikke er til hinder for bygging og drift av ledningen ikke ryddes. NVE viser til [veileder om skogrydding i kraftledningstraseer \(NVE-veileder nr. 2-2016\)](#). Kantvegetasjon, dvs. vegetasjon nærmere enn 20 meter fra vassdrag, skal søkes bevart.

For å sikre naturlig revegetering, skal vekstmasser skaves av, lagres i ranker med en høyde på maksimalt to meter, og benyttes ved istandsettingen. Ved arrondering, skal dere sørge for naturlige overganger til tilgrensende terreng.

Terrengtransport i utmark bør fortrinnsvis skje på vinterføre. Dere skal tilstrebe at samme kjørespor benyttes ved kjøring på barmark, viftekjøring skal unngås. Ved eventuell kjøring på barmark skal dere tilstrebe å benytte beltegående kjøretøy med lavt marktrykk for å redusere risikoen for kjøreskader i terrenget. Terrenghold på myr eller på andre områder med dårlig bæreevne og slitestyrke, skal forebygges. Eventuelle bløte kjørespor må forsterkes/istandsettes umiddelbart. Ved kryssing av vassdrag og mindre bekker må dere sørge for at dette ikke fører til erosjon eller tilslamming.

NVE ber om at Statnett oppsummerer byggeprosessen, og dokumenterer at anlegget er bygget i samsvar med denne tillatelsen. NVE setter derfor vilkår om dette. [Mal for sluttrapport for miljø- og landskap](#) finnes på NVEs nettsider.

4.2 NVEs vedtak

I medhold av energiloven gir NVE Statnett konsesjon til å flytte traseen til eksisterende 420 kV kraftledning Sima–Samnanger på ca. 5,5 km på Ålvikfjellet i Kvam herad i Vestland fylke, NVE-ref. 200700559-319. Dagens ledning på samme strekning skal rives innen to år fra idriftsettelse av ledningen i ny trasé. Statnett gis også konsesjon til å etablere fem anleggsplasser og til å bruke eksisterende vei (Damvegen) til anleggsarbeidet. Konsesjonen gis med vilkår om blant annet at Statnett før anleggsstart skal sende NVE et kart som viser traseer for midlertidig terrengtransport (kjørespor) og arealer for riggområder, og sette opp et informasjonsskilt ved innkjøringen til Damvegen for å varsle turgåere om pågående anleggsarbeid. Etter anleggsarbeidets slutt skal

dokumentasjon på at anleggsarbeidet er bygget i tråd med konsesjonen, oversendes NVE i form av en sluttrapport.

5 NVEs vurdering av søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse

Ekspropriasjon innebærer at en grunneier/rettighetshaver må gi fra seg eiendomsrettigheter eller andre rettigheter uten å godta dette frivillig, mot at det i en etterfølgende skjønns sak fastsettes erstatning. Dette vil kunne skje dersom grunneier/rettighetshaver og søker ikke lykkes i å forhandle seg fram til minnelige avtaler. NVE forutsetter at tiltakshaver forsøker å komme frem til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere jf. ekspropriasjonsloven § 12.

5.1 Hjemmel

Statnett har i medhold av lov om overføring av fast eiendom av 23. oktober 1959 (ekspropriasjonsloven) § 2 nr. 19 søkt om tillatelse til å foreta ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de omsøkte elektriske anleggene, herunder rettigheter for lagring, atkomst og transport. Ekspropriasjonsloven § 2 nr.19 gir hjemmel til å ekspropriere «*så langt det trengst til eller for (...) varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg.*»

Bestemmelsen gir NVE hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter for å bygge og drive de omsøkte anleggene. Omtrent 15 grunneiere blir berørt av tiltakene som NVE gir konsesjon til.

5.2 Omfang av ekspropriasjon

Søknaden gjelder ekspropriasjon til nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift/vedlikehold, herunder rettigheter for lagring, atkomst, ferdsel og transport i forbindelse med bygging og drift/vedlikehold av de omsøkte anleggene.

Statnett søker om ekspropriasjon til bruksrett for følgende arealer:

- *Kraftledningsgaten*

Her vil nødvendig areal for fremføring av ledning bli klausulert. Klausuleringsbeltet utgjør normalt en ca. 40 meter bred trasé for 420 kV luftledning. Retten omfatter også rydding av trær i traseen i driftsfasen.

- *Lagring, ferdsel og transport*

Dette omfatter nødvendige rettigheter til lagring, ferdsel og transport av utstyr og materiell på eksisterende privat vei mellom offentlig vei og ledningsanlegg, i terrenget mellom offentlig eller privat vei frem til ledningsanleggene og terrengetransport i ledningstraseen. Bruksretten gjelder også for uttransportering av tømmer som hugges i tilknytning til anlegget, og rett til å lande med helikopter.

- *Riggplasser*

Rett til å etablere riggplasser.

5.3 Interesseavveining

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis etter at det er foretatt en interesseavveining etter ekspropriasjonsloven § 2 annet ledd: «Vedtak eller samtykke kan ikke gjerast eller gjevast uten at

det må reknast med at inngrepet tvillaust er meir til gagn enn skade.» Dette innebærer at samtlige skader og ulemper de omsøkte anlegg medfører, skal avveies mot den nytten som oppnås med ekspropriasjonen.

Statnett har søkt om ekspropriasjon for alle traséalternativer det er søkt om konsesjon til. Det vil være disse løsningene som til sammen skal vurderes ved den interesseavveining som skal gjøres for å ta stilling til ekspropriasjon. Det vil videre være den løsning det er gitt konsesjon for som danner utgangspunktet for interesseavveiningen.

5.3.1 Vurderinger av virkninger av konsesjongitt trasé og alternative løsninger

NVE har i kapittel 3 vurdert behovet for omleggingen og virkningene som følge av endret trasé. Samlet vurderes de endrede virkningene for landskap, friluftsliv, kulturminner og arealbruk som små. Når det gjelder valg av trasé for fremføring av ledningen er hensynet til forsyningsikkerhet vektlagt tyngst. For mer informasjon om dette vises det til kapittel 3.2.

5.3.2 Vurdering av om inngrepet uten tvil er til mer gavn enn til skade

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse i forsyningsikkerhet og avbruddskostnader avveies mot hensynet til de grunneiere eller rettighetshavere som blir berørt og til andre allmenne interesser knyttet til miljø i vid forstand, se kapittel 3.

Statnett opplyser i søknaden at berørte grunneiere har fått tilbud om minnelig avtale om erstatning for den nye traseen, men de fleste har så langt ikke signert avtalen.

Enkeltpersoner blir i varierende grad direkte berørt av bygging og drift av de anleggene det er gitt konsesjon til. NVE mener allikevel at de samfunnsmessige fordelene ved dette tiltaket veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier eller rettighetshaver. NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordeler ved de anlegg det er gitt konsesjon til utvilsomt er større enn skader og ulemper som påføres andre.

5.4 NVEs samtykke til ekspropriasjon

Det foreligger grunnlag etter ekspropriasjonsloven § 2 annet ledd, jf. § 2 nr. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de permanente og midlertidige anleggene Statnett har søkt om. NVE viser til vedtak om samtykke til ekspropriasjon, ref. NVE 200700559-320.

NVE gjør samtidig oppmerksom på at ekspropriasjonstillatelsen faller bort dersom begjæring av skjønn ikke er framsatt innen ett år etter endelig vedtak er fattet, jf. ekspropriasjonsloven § 16.

NVE forutsetter at Statnett forsøker å komme fram til minnelige ordninger med berørte grunneiere og rettighetshavere. Dersom dette ikke er mulig, skal den enkelte grunneier kompenseres gjennom skjønn.

5.5 Forhåndstiltredelse

Statnett søker også om forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven § 25. Forhåndstiltredelse innebærer at tiltakshaver kan sette i gang anleggsarbeidet før skjønn er avholdt/erstatning er fastsatt.

Normalt forutsetter samtykke til forhåndstiltredelse at skjønn er begjært. NVE har foreløpig ikke realitetsbehandlet denne delen av søknaden, og vil avgjøre søknaden om forhåndstiltredelse når skjønn eventuelt er begjært.

Vedlegg A - Oversikt over lovverk og behandlingsprosess

A.1 Energiloven

For å bygge, eie og drive elektriske anlegg kreves det konsesjon etter energiloven § 3-1. NVE er delegert myndighet til å treffe vedtak om å bygge og drive elektriske anlegg, herunder kraftledninger og transformatorstasjoner.

A.2 Ekspropriasjonsloven

Statnett har også søkt om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven. I utgangspunktet skal Statnett forsøke å inngå minnelige avtaler med grunneiere og rettighetshavere for å sikre seg nødvendige rettigheter til bygging, drift og vedlikehold av de elektriske anleggene. For det tilfelle det ikke er mulig å inngå minnelige avtaler med alle grunneiere og rettighetshavere, vil det være nødvendig med ekspropriasjonstillatelse for å kunne gjennomføre tiltaket. Etter ekspropriasjonsloven § 2 nr. 19 er *kraftliner, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg* mulige ekspropriasjonsformål. I tillegg til ekspropriasjon er det vanlig å søke om forhåndstiltredelse etter ekspropriasjonsloven § 25, som innebærer en tillatelse til å iverksette ekspropriasjonsinngrep før det foreligger rettskraftig skjønn. Det er NVE som er ansvarlig for behandlingen etter ekspropriasjonsloven.

A.3 Samordning med annet lovverk

A.3.1 Plan- og bygningsloven

Kraftledninger og transformatorstasjoner med anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 er ikke omfattet av lovens plandel. Lovens krav til konsekvensutredninger og krav til kartfesting gjelder fortsatt. Unntaket betyr at:

- konsesjon kan gis uavhengig av planstatus
- det ikke skal utarbeides reguleringsplan eller gis dispensasjon
- det ikke kan vedtas planbestemmelser for slike anlegg

Vedtak om elektriske anlegg som krever anleggskonsesjon skal kun fattes av energimyndighetene. De øvrige myndigheter er høringsinstanser. Statlige, regionale og lokale myndigheter får etter ikrafttredelse av den nye loven innsigelsesrett og klagerett på NVEs konsesjonsvedtak etter energiloven, jf. energiloven § 2-1.

Behandlingsreglene for kraftledninger skal praktiseres for elektriske anlegg med tilhørende konstruksjoner og nødvendig adkomst. Dette innebærer at adkomstveier som er nødvendig for driften av energianleggene skal inntegnes på konsesjonskartet, behandles samtidig med anlegget for øvrig og inngår i konsesjonsvedtaket. Disse skal ikke behandles etter plan- og bygningsloven, under forutsetningen at disse veiene gis en betryggende behandling etter energiloven, der berørte interesser gis mulighet for å gi sine innspill. Veier som ikke inngår i prosessen fram til konsesjonsvedtaket, skal framlegges i detaljplaner som følger opp konsesjonsvedtaket, eller behandles av kommunene etter plan- og bygningsloven.

Selv om nettanlegg kan etableres uavhengig av innholdet i eksisterende arealplaner, betyr ikke at det er likegyldig for utbygger eller NVE hvilken arealbruk som berøres og hvilke planer som foreligger. Eksisterende bruk av arealene er som før en viktig del av de reelle hensynene som skal ivaretas når alternative traseer vurderes og en konsesjonsavgjørelse fattes. Foreliggende

regulering til vern kan for eksempel være en viktig grunn til å unngå dette arealet, men planen gir ingen absolutte krav om å unngå arealet.

Elektriske anlegg som er unntatt fra plan- og bygningsloven skal i kommunale plankart fremtre som hensynssoner, noe som betyr at det skal registreres kraftledninger med tilhørende byggeforbudssoner i samsvar med regelverket til Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. På kart vil ledninger være vist som et skravert område. Tidligere framstilling av ledninger som planformål (spesialområde, fareområde) med egne farger skal fases ut. Planformål ved ledninger skal framstilles ut fra forutsatt bruk av arealet i området for øvrig.

Kraftledninger med anleggskonsesjon er også unntatt fra byggesaksdelen i plan- og bygningsloven. Unntaket gjelder elektriske anlegg, som er en fellesbetegnelse på elektrisk utrustning og tilhørende byggtekniske konstruksjoner. Konstruksjoner som ikke har betydning for drift og sikkerhet ved de elektriske anleggene vil derfor omfattes av byggesaksbestemmelsene. Enkelte byggverk tilknyttet transformatorstasjoner vil dermed fortsatt kunne kreve byggesaksbehandling fra kommunen. I denne saken har ikke tiltakshaver søkt om slike byggverk.

A.3.2 Kulturminneloven

Alle fysiske inngrep som direkte kan påvirke kulturminner eller kulturlandskap, skal avklares mot kulturminneloven (kulml.) før bygging. Generelt skal det være gjennomført undersøkelser i planområdet for å avdekke mulige konflikter med automatiske fredete kulturminner, jf. kulml. § 9. Eventuelle direkte konflikter mellom det planlagte tiltaket og automatisk fredete kulturminner, må avklares gjennom en dispensasjonssøknad etter kulturminneloven.

A.3.3 Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven omfatter all natur og alle sektorer som forvalter natur eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen.

Lovens formål er å ta vare på naturens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser gjennom bærekraftig bruk og vern. Loven skal gi grunnlag for menneskers virksomhet, kultur, helse og trivsel, både nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur. Loven fastsetter alminnelige bestemmelser for bærekraftig bruk, og skal samordne forvaltningen gjennom felles mål og prinsipper. Loven fastsetter videre forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet føre-var-prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning.

Prinsippene i naturmangfoldloven skal trekkes inn i den skjønnsmessige vurderingen som foretas når det avgjøres om konsesjon etter energiloven skal gis, til hvilken løsning og på hvilke vilkår. I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8–12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Det skal fremgå av begrunnelsen hvordan prinsippene om bærekraftig bruk er anvendt som retningslinjer. Tiltakets betydning for forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer eller arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5 drøftes der det er aktuelt. Miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte tiltaket og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.